

Absolventská práce LŠ Protos

Přechodové rituály

Vypracoval: Jan Staněk – Bobr

Vedoucí práce: Zuzana Fišarová – Sisi

Obsah

Úvod	4
1. Přechodové rituály obecně.....	5
1.1 Historie přechodových rituálů	5
1.2 Cíle přechodových rituálů.....	5
1.3 Nebezpečí přechodových rituálů.....	6
1.4 Přechodové rituály ve společnosti.....	6
1.5 Přechodové rituály v Junáku.....	7
2. Přechodové rituály v oddíle.....	7
2.1 Specifika oddílu.....	7
2.2 Získání šátku	7
2.2.1 Obecné seznámení	7
2.2.2 Cíl rituálu	7
2.2.3 Cílová skupina	7
2.2.4 Průběh	8
2.3 Přechod rovníku.....	8
2.3.1 Obecné seznámení	8
2.3.2 Cíl rituálu	8
2.3.3 Cílová skupina	9
2.3.4 Průběh	9
2.4 Přechod poledníků (přechod do vyšší věkové kategorie)	10
2.4.1 Obecné seznámení	10
2.4.2 Cíl rituálu	10
2.4.3 Cílová skupina	11
2.4.4 Průběh	11
2.5 Zisk roverského šátku	11
2.5.1 Obecné seznámení	11
2.5.2 Cíl rituálu	12
2.5.3 Cílová skupina	12
2.5.4 Průběh	12
2.6 Slib	12
2.6.1 Obecné seznámení	12
2.6.2 Cíl rituálu	13
2.6.3 Cílová skupina	13
2.6.4 Průběh	13
Závěr.....	15

Seznam použité literatury..... 16

Úvod

Ve skautské výchově se často používají rituály. Snaha využít symboliky, tradice a zážitku pro další rozvoj dětí a mládeže ve skautském hnutí je jednou z mnoha forem výchovy. Přesto metodika k rituálům ve skautských oddílech je pouze sporadická. Tato práce se pokusí část rituálů trochu více popsat a rozvést.

Tato práce bude zaměřena na přechodové rituály. Zejména jejich význam a použití pro skautskou praxi. Bude zde uvedeno, jakých cílů by měl konkrétní rituál dosáhnout.

Nejprve dojde k představení přechodových rituálů jako takových. Kvůli názornosti budou představeny přechodové rituály našeho oddílu.

1. Přechodové rituály obecně

Rituál (z latiny ritus = obřadný) je úkon, obřad, který je skupinou nebo jednotlivcem používán jako nástroj pro lepší uchopení životní situace (např. nové prostředí, dospělost). Jeho opakováním se z něj stává tradice, kterou využívá společnost, popřípadě různé organizace. Ve skautských oddílech je možné využít rituály pro další vývoj našich svěřenců. [1] [2]

Je mnoho typů rituálů, ale dojde k zaměření na přechodové rituály. Ty konkrétně slouží s přijutím a vyrovnání se s vývojem jednotlivce a jeho smysl ve společnosti. Příkladně se jedná přechod z chlapce v muže, dívky v ženu, přijetí prváků na střední školu, biřmování nebo přijetí nováčků do oddílu. [1] [10]

1.1 Historie přechodových rituálů

Už od úsvitu lidstva jsou praktikovány přechodové rituály, které pomohly formovat lidskou společnost a civilizaci. V různých kulturách se vyvinuly rituály se stejným cílem. Průběh těchto rituálů se přesto liší díky kultuře, kde se vyskytovaly. Přesto jsou minimální rozdíl v čase a zeměpisné poloze, kde se tyto rituály používaly. Průběh a cíl je stejný. [1] [2]

Mezi jedny z nejstarších přechodových rituálů patří pohřby a obřady s pohřbem zesnulého spojené. Díky archeologickým nálezům si můžeme o proběhu pohřbů udělat představu už z doby pravěku. [1]

Rozsáhlou kapitolou jsou přechodové rituály zabývajícími se přechodu chlapce v muže. U těchto rituálů je snadné si všimnout podobnosti napříč časem a prostorem. Důležitý je stejný cíl. Pro představu se jedná o spartskou výchovu „agógé“ používanou v antické Spartě, pasování na rytíře a rytířský systém výchovy ve středověku, přijetí tetování krokodýlími lidmi v Polynésii nebo zisk „medicinového“ vácku u některých severoamerických indiánských kmenů. [3] [4]

Samotnou kapitolou tvoří vývoj a historie rituálů používané jen některými skupinami společnosti. Jedná se hlavně o přijetí do řemeslných cechů nebo přijetí nováčků u námořníků, vojáků atd. [1] [2]

Samotný popis historie a vývoje přechodových rituálů by zabral veliký prostor. To však není hlavní náplní této práce. Ale je dobré historii a vývoj alespoň nastínit.

1.2 Cíle přechodových rituálů

Cíle jsou v obecném pohledu na jednotlivé rituály podobné. Jde především o dodání síly a jistoty v chaotické situaci ve vývojové fázi jednotlivce. Jedná se o pomůcku k příchodu do nového prostředí atd. [1] [5]

U konkrétních typů rituálů se přesnější cíle liší. U přechodů do dospělosti jsou cíle ukázat zdatnost a samostatnost, na základě které bude mladiství přijat mezi dospělé. U rituálů sloužících pro přijetí do různých organizací či spolků je cílem prokázání potřebných vlastností pro setrvání v daném spolku nebo nalezení společných hodnot, proč v daném spolku setrvat. [1] [8]

Pro dosažení některých přechodů (změny) stačí pozměnit ekonomickou situaci jedince (dostat se tak např. do vyšší třídy) nebo vzděláním nabít nových znalostí. Cílem je dosažení určitých materiálních hodnot. Ale některé přechody (změny) vyžadují jisté obřady a zvláštní úkony, které pomohou nastavit správnou mentální orientaci. To se nevyhne bez času na přechod.

Nepostačuje pouze určité získání hmotné věci, ale je potřeba určitý proces, který poslouží k lepšímu pochopení. Ve skautském prostředí nestačí a nejde jen o získání nášivky, ale i nášivka je pouze určitým symbolem zaštiťující prožitou skutečnost. Prohloubení oné skutečnosti kromě nášivky pomůže okamžik, jak a kdy je předána.[8]

Dalším cílem a obzvláště důležitým ve skautském prostředí je **výchovný** cíl. Rituály jsou velice významný důležitý výchovný prostředek, který je k dispozici. Jejich dopad na duchovní, citový a estetický rozvoj dívek a chlapců může být dalekosáhlý. Lze tak snadno vytvořit **pocit sounáležitosti, bezpečnosti** atd. [9] [10]

U přechodového rituálu je vždy o silné prožití specifického okamžiku, **aby mohl jedinec najít své místo ve společnosti** atd. Pro vybrání správného rituálu je lze pro jednoduchost rozdělit na rituály kontaktní založené na materialismu, dotyku apod. Na rituály dynamistické (neosobní). Dále jsou rituály, které účinkují přímo a nepřímo. Přímé rituály fungují okamžitě, dochází k okamžitému účinku. Nepřímí rituál naopak uvede jakousi hybnou sílu do pohybu a rituál se projeví až později. V poslední řadě jsou rituály pozitivní a negativní. Pozitivní rituál se projeví vykonáním vůle v čin. Naopak rituál negativní se týká zákazu a tabuizace určitého činu (vstoupení do táborového kruhu). [8]

1.3 Nebezpečí přechodových rituálů

Největší nebezpečí, které hrozí, je že přechodový rituál **neplní účel**, který je od něj očekáván. V rámci společnosti neplní svůj účel, protože je pro společnost staromódní, necílí na správnou skupinu atd. Ve skautském prostředí se může jednat o rozdílné tradice vodních a suchozemských skautů. Např. pro vodní skauty je nesrozumitelná symbolika skautských holí a oddílových nebo družinových praporů. Naopak vodácký vlajkový stěžeň je nesrozumitelný pro „pozemáky“[10]

Velkým nebezpečím u rituálů je, že **překročení hranice ne komfortu**, u absolventů rituálu, je veliké. Místo překonání hranice ne komfortu a pohodlí dochází k překročení hranice zóny ohrožení. V extrémním případě rituál provází tvrdá šikana. Ve skautském prostředí je názorným příkladem „ruleta trestů“.

1.4 Přechodové rituály ve společnosti

Pro účely této práce budou pouze vyjmenovány některé případy rituálů, ale ty nebudou nijak více popisovány.

Mezi přechodové rituály, které fungují dodnes, můžeme jmenovat tyto. Přijímání žáčků do první třídy. Předávání maturitního vysvědčení, imatrikulace na vysoké škole, promoce. Dále

jsou to svatební nebi pohřební obřady. U specializovanějších organizací tzv. pasování na myslivce či rybáře atd. [1]

1.5 Přechodové rituály v Junáku

V naší skautské organizaci, se používá velké množství přechodových rituálů. Rituály se liší oddíl od oddílu a každý v nich zapojuje svoje zvyklosti a tradice.

Jmenovitě jsou používány tyto rituály přijímání nováčků (např. Poradní skála), přechod do vyšších výchovných kategorií nebo tradice a rituály týkající se skládání slibu.

2. Přechodové rituály v oddíle

Jak bylo zmíněno dříve, každý oddíl má své vlastní rituály, v nichž se odráží „duch“ jednotlivých oddílů. Pro účely této práce budou představeny přechodové rituály našeho 2. oddílu vodních skautů z Nymburka.

2.1 Specifika oddílu

Pro lepší pochopení některých rituálů, musí být popsány některé věci a speciality (např. výchovné kategorie, s nimiž se pracuje) našeho oddílu.

Jedná se o oddíl vodních skautů. Do skautské výchovy se zahrnuje i vodní výcvik, plavba na lodích různých typů atd. Kromě jiné barvy krojů (modrá) se používají i vodácké či námořnické tradice, zvyklosti a názvosloví.

Oddíl má tři výchovné kategorie a je koedukovaný. V oddíle jsou vlčata a světlušky, skauti a skautky. Poslední výchovnou kategorií jsou roveři a rangers.

2.2 Získání šátku

2.2.1 Obecné seznámení

Po splnění nováčkovské zkoušky (nováček vodních skautů nebo nováček vodních vlčat a žabiček) je získání šátku od vůdce před celým oddílem. Děje se tak na slavnostnějším nástupu v krojích jako byl nástup na lodi před kapitánem a důstojnickým sborem.

2.2.2 Cíl rituálu

Cílem je pochválit a ocenit šátkem člena oddílu, který splnil nováčkovskou zkoušku. Jde o lepší prožitek okamžiku samotného předání šátku a snazší zapamatování dosažené nováčkovské zkoušky a chvíle, kdy se dotyčný stává víc než nováčkem, plnohodnotnou součástí oddílu a junáka. Udělením šátku na slavnostním nástupu slouží k motivaci ostatních, kteří nemají zkoušku splněnou.

2.2.3 Cílová skupina

Rituál je určen pro dvě věkové kategorie. Jeto jak pro kategorii vlčat a žabiček, tak pro kategorii skautů a skautek.

2.2.4 Průběh

Člen oddílu splnění své nováčkovské zkoušky ohlásí kapitánovi (vůdci) oddílu. Na nástupu např. na táboře nebo jiném slavnostnějším nástupu (na oddílové Vánoce) předstoupí před vedení. Kapitán mu předá šátek kolem krku a zástupce kapitána stáhne šátek turbánkem.

Kapitán předává šátek, protože šátek je jedním z poznávacích prvků skautů. Z původní rytířské symboliky, šátek novici (panošovi) předával král nebo jiný představený jako symbol kousku Kristovy zástěry. Zástupce kapitána předává turbánek, který symbolizuje jednotu, společenství. Jeden člověk netvoří oddíl. Z důvodu uvědomit si sounáležitost dva. Jeden předává na první pohled ten důležitější symbol, tedy šátek a druhý stáhnutím turbánku symbolicky uzavírá kruh společenství.

2.3 Přejít rovníku

2.3.1 Obecné seznámení

Přejít rovníku vychází ze staré námořnické tradice, kdy se křtili noví námořníci, kteří poprvé na své plavbě překročili rovník. Pro spoustu oddílů vodních skautů se to rovněž vžilo. A nováčci jsou v polovině tábora pasováni na vodáky.

Historický vznik tradice je z roku 1535, kdy vyplul biskup Tomé Berlang země Castilla del Oro (dnešní Panama) do Peru. Nebyla to zrovna šťastná plavba. Biskupova loď plula týdně a týdně bez toho, aniž by zahlédli zemi a pomalu začal docházet zásoby potravin a vody. Až doslova za pět minut dvanáct zaznělo se stožáru spásné zvolání: „Země na obzoru!“ Byl to ostrov a pan biskup byl natolik zručným mořeplavcem, že určil jeho zeměpisnou šířku. Ležel těsně pod rovníkem. Téměř zázračná záchrana na neznámém ostrově, kolem kterého se objevily další, přivedla Berlanga k myšlence sloužit slavnostní mši. A při té příležitosti nechal nejen nakrmit, ale i umýt a civilizovaněji obléct celou polomrtvou posádku. Tak to byl začátek, jenž vedl k oslavám přelutí rovníku. Dlouho to znamenalo nejen mši, ale i volno pro posádku a generální očistu i úklid. Říkalo se tomu "Berlangův křest". [6] [7]

Časem námořníci zapomněli na záchranu onoho biskupa. Ale nezapomněli, že plavba po moři je velice nebezpečná a je potřeba nějak vzdát úctu moři. Proto námořníci začali hledat oporu u vládce oceánů Neptuna. Ten se na lodi objevil vždy po překročení rovníků, kdy pokřtil nováčky, kteří se ještě přes rovník nepřeplavili, na skutečné námořníky. Přejít rovníku se týkalo i bujaré veselí. [6] [7]

2.3.2 Cíl rituálu

Přejít rovníku sleduje cíl přijmout nováčky mezi ostatní členy oddílu a prokázání odvahy stát se pasovaným vodákem.

Tím, že nováčci s oddílem fungují celý rok kromě klasických skautských dovedností se učí i vodácké znalosti, jako pádlování, pohyb na lodi atd. Díky tomu jsou pasováni na vodáky a tím, že si pasováním prošel každý člen oddílu si mají uvědomit, že jsou na „stejně lodi“ a každý má do oddílu čím přispět.

Cílem je uvědomit si, o čem je soudržnost oddílu. Kdy každý má své místo v oddíle.

2.3.3 Cílová skupina

Rituál cílí na všechny nováčky bez ohledu na věk. Týká se to i dospělých nováčků. Podmínkou je, aby se nováček účastnil tábora.

2.3.4 Průběh

Přechod rovníku je pomyslnou polovinou tábora. Proto se odehrává o prostředním táborovém víkendu. Celý oddíl se připraví na příchod následovně. Uklidí tábořiště, vyhotoví Neptunovi důstojný trůn a může se i zkrášlit (barvy na obličej) a u vody vyvolává Neptuna.

Neptuna a jeho doprovod Sasanek přivítá kapitán oddílu a poprosí Neptuna o pasování nováčků na vodáky.

Nováčkové předstupují před Neptuna jednotlivě. Nejprve jim Sasanky umyjí obličej a ruce. Poté každého nováčka natrou pěnou na holení a předají Neptunovi. Ten je oholí mačetou (tupou stranou) aby nešpinili svou přítomností světové vody. Skrytá symbolika umytí a oholení spočívá ve „zrození nového člověka“. I starání se o údržbu vlastního zevnějšku je důležitá. Kam všude jde člověk upraven? Každý by si měl uvědomit dopad mnohdy jednoduchých a automatických věcí jako je hygiena. Zanedbaná hygiena na lodi mohla být příčinou různých chorob. Infekční choroba mohla mít na stísněné lodi fatální následky a nikdo nechce ani takto ublížit svým kamarádům.

Pro prokázání odvahy je Neptun nechá vypít „šťávu z mořských okurek“. Ta je vyhotovena z láku od okurek a obarvená kakaem. Pokud jsou křtění starší nováčci, tak se do šťávy přidá trocha pálivé papriky případně trochu octa. Námořnický život byl velmi tvrdý a strava na dlouhé plavbě velmi chudá. Vodák (námořník) musí být připraven snášet hlad a útrapy spojené se špatným zásobováním. Spižírna jídla na lodi byla pro všechny a vzít si (ukrást) jídlo na víc, znamenalo ublížit celé posádce.

Po vypití šťávy se nováčka chopí Sasanky a předkloní nováčka tak, aby ho mohl Neptun jemně plácnout pádlem přes zadnici. Při tom Neptun říká: „*Pasuji tě na vodáka!*“ Za tleskání a jásotu je nováček přijat do zbytku oddílu, který celou dobu přihlíží. Plácnutí přes zadnici má evokovat drobnou urážku, aby vodák si nenechal líbit ústrky, ale oním spíše symbolickým plácnutím reagoval na ústrky přiměřeně.

Po pasování je doneseno „medvědí mléko“ na přípitek. Jedná se o ohřáté slazené mléko obarvené potravinářským barvivem a ochucené rumovou trestí. Mléko je nalito všem, ale první dostane Neptun s doprovodem, následně nováčci a zbytek oddílu na konec. Neptun všem popřeje mnoho úspěšných plaveb a oddílu další nováčky.

Po přípitku Neptun se Sasankami odchází do vody. To je signálem pro všeobecné veselí. Dopijí se „medvědí mléko“ a oddíl se jde koupat a skotačit ve vodě. Pokud je špatné počasí, tak se hrají deskové hry apod.

Význam celého rituálu je uvědomit si soudržnost oddílu i přes těžkosti, které přijdou. Ne vždy jsou na táboře jednoduché a může dojít i k „ponorce“ a napětí mezi členy oddílu. Účastí celého oddílu dochází k uvědomění si jednoty v oddíle. Lze použít ekvivalent zákona z knihy

džunglí „Jsme jedné krve, ty i já!“ V tomto případě: „Jsme na jedné lodi, ty i já“. Již pasování členové oddílu mnohdy donesou hrneček, ručník nováčkům. A dalšími drobnými gesty je přijmou mezi sebe.

Hrou a oslavou na konci dochází k odlehčení, „upuštění páry“ a připomenutí i příjemnějších stránek táborového soužití. Ne jednou se stalo, že po absolvování tohoto rituálu došlo ke změně nálad v lepší.

Aby mohl tento rituál správně fungovat, je potřeba udělat několik věcí. První věc je účast celého oddílu. Rituál se týká všech a každý, tak uvidí rozrůstání oddílu a vzpomene si na to čím si sám prošel. Díky tomu je větší šance přijetí nováčky mezi sebe.

Druhou věcí, která je důležitá, je společná příprava na rituál. Jedná se o výzdobu tábora, postavení trůnu. Starší zdobí nováčkům obličej barvami na tělo apod. Tak si mohou vzít rituál za svůj všichni zúčastnění, protože se na něm mají svůj díl práce.

Důležitý je výběr personálního obsazení Neptuna a Sasanek. Mělo by se jednat o osoby, které mají důvěru ostatních, jsou empatické a znají pasované nováčky. Podle toho ví, co si mohou dovolit, kde je ona hranice, kterou nesmí překročit. Rozhodně není účel vytvořením psychických traumat nebo ještě hůř, vyřizování si účtů.

V neposlední řadě je potřeba pohlídat pořadí nováčků, kteří jdou na pasování. Bojácný prvňáček může spíše odradit a vystrašit ostatní stejně jako může ostatní uklidnit.

Hlavní nebezpečí tkví v opomenutí hlavního cíle rituálu, kterým je stmelení oddílu a přijetí nováčků do oddílu. Hrozí, že rituál sklouzne spíše pouhému zesměšnění nováčků pro pobavení ostatních.

Dále je třeba správně vyhodnotit náladu v táboře a vyvarovat se strašení nováčků, k čemuž v minulosti došlo. Ideální je zapojit všechny do příprav a snaha vzít přechod rovníku za svůj.

2.4 Přechod poledníků (přechod do vyšší věkové kategorie)

2.4.1 Obecné seznámení

Poledník je zeměpisný symbol času. Určování zeměpisné na moři probíhalo pomocí hodin, resp. Rozdílem mezi polednem na nultém poledníku a časem, kdy nastalo právě poledne na poledníku, kde se právě nacházela loď. Datová hranice je 180° poledník.

Čas nelze zastavit a každý musí překročit další poledník. Překročením symbolického poledníku se stávají z vlčat a žabiček skauti a skautky. Vydávají se, tak na svou další plavbu.

2.4.2 Cíl rituálu

Cílem je přijetí nových skautů či skautek stávajícími členy skautské družiny. Jde o lepší začlenění do nové družiny a vytvoření pocitu sounáležitosti.

Dále se jedná o projevení vůle vlčete/ žabičky pokračovat dál skautkou stezkou a nezapomenout na vlčácký/ žabičkovský svět.

2.4.3 Cílová skupina

Přechod poledníků je určen pro vlčata a žabičky v páté třídě základní školy. Popřípadě šestáky, pokud fungovali jako šestníci a rok před tím se rozhodli zůstat v družině vlčat a žabiček.

2.4.4 Průběh

Během celého tábora má kapitán oddílu možnost promluvit s cílovou skupinou, která bude přecházet ke skautům a skautkám. Je to víceméně kapitánova povinnost. Obě strany mají možnost si vyjasnit další možnosti a směřování v oddíle. Vlče či světluška není nucena přestoupit. Může setrvat jako šestník.

Samotný okamžik rituálu nastává u závěrečného ohně, který symbolizuje nejen konec tábora, ale je i vrcholem skautského roku. Symbolizuje ukončení vlčácké/ žabičkovské stezky a zahájení nového začátku s následujícím školním rokem.

V průběhu závěrečného ohně kapitán oddílu vyzve dva členy vedení, aby na zemi u ohně natáhli lodní lano, které symbolizuje pomyslný poledník. Kapitán všem vysvětlí, co lano symbolizuje. Vysvětlí význam poledníku a neúprosnost ubíhajícího času a to, že s každým překonaným poledníkem získává každý námořník víc zkušeností. Překročením dalších a dalších poledníků každý získává životní zkušenosti. Něco ve svém životě ušel a vykonal. Poledník, kromě zeměpisné délky, určuje i časová pásma. Každý stárneme a stojíme na pomyslné hranici. Překročením oné hranice se dotyčný rozhodne pokračovat v něčem novém a stává se součástí trochu jiného společenství, které může sám utvářet.

Poté je požádána družina vlčat a žabiček, aby se postavila na jednu stranu lana a družina skautek nebo družina skautů na druhý konec. Mezi oběma družinami je lodní lano jako hranice, jako poledník.

Každému přecházejícímu je jmenovitě položena otázka, zdali hodlá přestoupit. Pokud dotyčné chce, je vyzván, aby si sundal žlutý šátek a ten si schoval na upomenutí, kdy byl malým, hravým a ne tak silným. Poté si postupně podá levici se všemi členy své dosavadní družiny a rozloučí se s nimi. Pak překročí lano na stranu družiny skautek či skautů a přivítá se s nimi podáním levice.

Nakonec se všechny staronové družiny posadí k ohni. Pro nové členy skautských družin již platí stejná pravidla, jako pro skauty (např. večerka ve 22:00 místo 21:30).

2.5 Zisk roverského šátku

2.5.1 Obecné seznámení

Rituál je volně inspirován legendou vzniku znaku a hesla prince z Walesu, které jsou používány i jako symbol a heslo roverů a rangers.

Roku 1346 se ve Francii u města Kresčak odehrála bitva, při které padl poslední skutečný rytíř. Tím rytířem byl slepý český král Jan Lucemburský. Následník anglického trůnu a jeden z velitelů vítězné armády princ Eduard, zvaný kvůli barvě své zbroje černý princ, vyhledal tělo

padlého krále Jana. Sňal z jeho přilbice tři bílá pera a vzal si je do znaku. Rovněž přijal i heslo krále Jana: *Ich dien* neboli *Sloužím*. [11]

Každý člen oddílu, který dosáhl roverského věku, má možnost vzít si přechodový šátek z helmice krále Jana i s heslem *sloužím*.

V oddíle je stále používána stará šátková řada a oddílová rada se dohodla, že jako roverský šátek budeme používat modrý s červeným lemem z nové šátkové řady.

2.5.2 Cíl rituálu

Výchovný cíl je vytvoření povědomí u roverů o vzniku jejich hesla a jeho přijetí. Je zde snaha, o vytvoření sounáležitosti v roverské družině, stvrzení výběru navazující skautské cesty a závazku, kterou se dotyčný zavazuje k oddílu.

2.5.3 Cílová skupina

Rituál je určen pro začínající rovery, kteří na konci tábora završili 15 let.

2.5.4 Průběh

Během celého tábora má kapitán oddílu možnost promluvit s cílovou skupinou, která dosáhne roverského věku. Kapitán má možnost vysvětlit co znamená být roverem, jak může být naplněna role roverů v oddíle. Dotyčný má možnost kapitánu sdělit, jak si svou další roli v oddíle představuje on.

Samotný okamžik rituálu nastává u závěrečného ohně. Symbolika je ukončení tábora, ukončení skautské stezky a zahájení nového začátku s následujícím školním rokem.

K závěrečnému ohni je donesena přilbice s třemi bílými pery a patřičným počtem přechodových šátků u vázaných uzlem dobrého skutku.

Kapitán oddílu poví všem přítomným legendu spojenou se vznikem symbolu roverů. Poví rovněž, že princ Eduard přijal heslo *Sloužím*, přijal nejen jako připomínku své rytířské služby, ale nechtěl stát se „králem cizincem“, nýbrž chtěl plnit i královskou službu svému lidu.

Poté jsou jmenovitě vyzváni ti, kterých se to týká, jestli si chtějí z helmice krále Jana vzít šátek i s heslem *Sloužím*. To má tolik významů, kolik je možností naplnění, ale nikdy nesmí zapomenout proč si vybrali tu cestu a nezapomenout na svůj oddíl.

Dotyčný má právo odmítnout a šátek nepřijmout. Poté by se hledala adekvátní řešení, udělané na míru. Zatím se tato varianta nestala.

2.6 Slib

2.6.1 Obecné seznámení

Každý oddíl má jiné zvyklosti a tradice pro skládání slibu. Tím lze vytvořit podmínky pro jeden z nejdůležitějších okamžiků skauta.

Slib se provádí vždy pokud více nových členů udělá nováčkovskou zkoušku, nemusí to být vždy na táboře. Slibující čeká chystání slibového ohně a provedení staršími členy oddílu na slibové místo (pro slibující neznámé).

Děje se tak z důvodu vytvoření pouta důvěry a oboustranné odpovědnosti. Z pozice průvodců se jedná o odpovědnost dovést v pořádku své svěřence na jeden z nejdůležitějších okamžiků, čímž je symbolizována skautská stezka slibujícího. Z pozice slibujících je odpovědnost symbolizována výběr průvodce na slib, kterému se defacto osobně zavazuje plnit slib.

2.6.2 Cíl rituálu

Starší skauti a roveři si mají uvědomit svoji roli průvodců a patronů pro slibující. Slibující i jejich průvodci si mají uvědomit vzájemný vztah založený na důvěře a odpovědnosti.

2.6.3 Cílová skupina

Slib je určen pro vlčata, žabičky a skauty, kteří splnili nováčkovskou zkoušku a dobrovolně se rozhodli splnit skautský slib.

2.6.4 Průběh

Po splnění nováčkovské zkoušky a převzetí šátku (viz kapitola 2.2) si kapitán oddílu promluví s dotyčným a proberou (uměřeně k věkové kategorii) co pro dotyčného slib znamená a zda ke slibu chce přistoupit.

V den slibu se všichni, kdo budou slibovat, sejdou a připraví svůj slibový oheň, tak aby ho bylo možné přenést na určené místo. Samotné slibové místo je pro slibující tajemstvím. Zároveň si během dne vyberou svého průvodce na slibové místo. Průvodce je někdo, kdo má již splněný skautský slib. Vlčata a žabičky se většinou nechávají spát (pokud slib neprobíhá na výpravě určené pouze jim).

Slib probíhá většinou současně jak pro vlčata, tak pro skauty. Občas jsou výjimky, pokud slib probíhá na družinových výpravách.

V noci jsou slibující vzbuzeni a přivedeni na jedno místo, kde jim jsou zavázány oči. Průvodce je má za úkol dovést na místo slibu, kde je již donesen slibový oheň. Průvodce se o slibující stará celou dobu, co mají zavázány oči.

Po rozdělení ohně si slibující rozvážou šátky na očích. Průvodci si stoupnou opodál. Kapitán oddílu je přivítá a poví krátký příběh o slibu, že se stávají pokračovateli dlouhé tradice. Zavazují se, jak nejlépe umí, plnit skautský slib a zákon. A to nejen v okamžiku, kdy mají na sobě skautský kroj nebo jsou na skautské akci. Kapitán vysvětlí význam symbolu lili, vlčka a trojlístku.

Poté se přistupuje k samotnému slibu. Slib v 2. oddílu vodních skautů nikdy nebyl skládán kapitánu oddílu do ruky. Slibující přichází jednotlivě k následujícím věcem s rukou v pozdravu (dle výchovné kategorie). Jsou to „Základy junáctví“, oddílová vlajka a na závěr státní vlajka. Po odříkání přistupuje dotyčný ke kapitánovi, který celou rovněž zdraví, a dostává od něj slibový odznak.

Po posledním slibu je nechán prostor na zamyšlení slibujících. U svého slibového ohně mohou chvíli rozjímat o tom, co je čeká apod. Všichni ostatní, včetně kapitána ustoupí do pozadí.

Po určité době se všichni, slibující, kapitán, průvodci vrátí k ohni. Obestoupí ho, spojí se v „gilwellský kruh“ a zazpívají společně večerku. Tím je symbolický konec slibu v kruhu společenství. Poté kapitán odebere uhlík na památku. Přidáním uhlíků z jednotlivých slibových ohňů je symbolický odkaz na minulost. Slibující si následně zaváží šátkem oči. Průvodci je dovedou bezpečně do tábořiště. Opět jde o navození pocitu důvěry, kdy slibovým ohněm cesta průvodce i prováděného nekončí, ale pokračuje dál a může se vyvíjet.

Závěr

V práci by zpracován význam a využití přechodových rituálů. V teoretická část byla zaměřena na obecné věci týkající se cílů i nebezpečí. Byly zmíněny rituály objevující se ve společnosti.

V praktické části byly pro názornost konkrétně popsány přechodové rituály 2. oddílu vodních skautů Nymburk. Byl popsán jejich cíl, zájmová skupina i průběh.

Práce snad poslouží pro inspiraci dalším oddílům pro tvorbu a úpravu svých rituálů. Dále snad bude fungovat jako uchování tradice pro následující kapitány oddílu vodních skautů z Nymburka.

Seznam použité literatury

- [1] ŘEHOŘKOVÁ, Bc. Kateřina. *Přechodové rituály*. Olomouc, 2020. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- [2] *Přechodový rituál* [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99echodov%C3%BD_ritu%C3%A1
- [3] *Spartská výchova (Agógé): starověká Sparta* [online]. In: . [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/phil/podzim2019/DSBcB40/um/08_Spartska_vychova__agoge_.pdf
- [4] *Rytířství* [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2017/DSBcB021/um/10_Rytirstvi.pdf
- [5] HASÁLOVÁ, Monika. *Přechodové rituály – směrovky v životě. PŘEJDEŠ?* [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z: <https://www.monikahasalova.cz/blog/prechodove-ritualy-smerovky-v-zivote-prejdes>
- [6] VOSÁTKA, Mirko. *Z deníku kapitána: Vodácký oddíl od jara do zimy*. Praha: LEPREZ, 1997. ISBN 80-86-86061-07-8.
- [7] STANĚK, Ing. Jan. *Duchovní rozměr žvlů: voda*. absolventská práce na ELŠ, 2016.
- [8] VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-178-6.
- [9] ŘEHÁK, Tomáš. Rituály skautského tábora. *Gewiki* [online]. 2008 [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: https://www.gewiki.cz/Ritu%C3%A1ly_skautsk%C3%A9ho_t%C3%A1bora
- [10] MARTINA, Fidlerová. Tradice a rituály. *Skauting*. 2020, prosinec 2020.
- [11] Bitva u Kresčaku. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2023-11-05]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_u_Kres%C4%8Daku